

Dotyczy: poparcia wystąpienia do Ministra Nauki w sprawie sfinansowania dostępu do mikrodanych gromadzonych przez Luxembourg Income Study (LIS) – Cross-National Data Center in Luxembourg

Szanowny Panie Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego,

Zwracamy się z prośbą o sfinansowanie dostępu do mikrodanych gromadzonych przez Luxembourg Income Study (LIS) - Cross-National Data Center in Luxembourg. Koszt tego dostępu wynosi 30 tys. euro rocznie przez minimalny okres 3-5 lat. Wniesienie tej opłaty umożliwia każdemu polskiemu badaczowi nieograniczony i bez dodatkowych opłat dostęp do zasobów danych będących w dyspozycji LIS.

Misją utworzonego w 1983 LIS jest zbieranie danych z różnych krajów, które – po niezbędnej dla prowadzenia badań porównawczych harmonizacji – udostępniane są nie tylko do celów badawczych, ale także kształtowania polityki społeczno-gospodarczej. Zawarte w dwóch głównych bazach – *Luxembourg Income Study Database* i *Luxembourg Wealth Study Database* – dane dotyczą dochodów, bogactwa, zatrudnienia i demografii ponad 50 krajów z całego świata.

Jeszcze do niedawna dostęp do tych danych był możliwy dzięki, najpierw środkom przekazywanym przez Ford Foundation w ramach programu wspierania badaczy z krajów Europy Środkowej i Wschodniej, a później przez UE w ramach funduszu H2020 (projekty InGRID oraz InGRID2) przeznaczonego na pokrywanie kosztów dostępu tych krajów, które tak jak Polski nie wносиły stosowanych opłat.

Niestety, w 2021 roku projekt InGRID2 został zakończony i od czerwca 2022 roku polscy badacze utracili możliwość bezpłatnego dostępu. W obecnym stanie rzeczy, bezpłatny dostęp posiadają tylko studenci, natomiast pracownicy nauki zobowiązani są uiszczać opłatę w wysokości 750 euro za kwartał bądź 3000 euro za rok. Wysokość tej opłaty przekracza możliwości nie tylko poszczególnych osób czy zespołów badawczych, ale także i większości instytucji, w ramach których prowadzą oni swoje badania. W praktyce uzyskanie dostępu możliwie jest głównie przez badaczy uczestniczących w projektach badawczych, w których zagwarantowano odpowiednie środki finansowe.

Znaczenie dostępu do danych LIS zostało już dawno docenione przez polskich badaczy. Do 2017 roku roczna liczba zgłoszeń wahała się w przedziale od 500 do 700, a później wzrosła do poziomu 3000 – 4000. Ta liczba niewątpliwie rosłaby dynamicznie, gdyby nie wprowadzona w 2022 ww. obligatoryjna opłata. Ten stan rzeczy powoduje nierówność warunków prowadzenia badań przez większość polskich badaczy, na niekorzyść tych, którzy nie dysponują odpowiednimi środkami na pozyskanie dostępu do danych LIS.

Utrudnia to także proces umiędzynarodowiania wyników krajowych badań przez ich publikacje w prestiżowych wydawnictwach zagranicznych, w których podstawowym wymogiem redakcyjnym jest oparcie badań na wiarygodnych i szerokich bazach danych, a takimi są bezsprzecznie bazy danych gromadzone przez LIS. Finalnym efektem braku dostępu do tych danych jest zmniejszenie efektywności wykorzystania krajowego potencjału naukowo-badawczego zwłaszcza w zakresie szeroko rozumianych nauk społecznych, z oczywistą szkodą nie tylko dla ich rozwoju, ale także jakości polityki społeczno-gospodarczej.

Warto podkreślić, że Polska – mimo że nigdy nie wносиła opłat do LIS – już od dawna była jej krajem członkowskim, dostarczając od lat 80. XX wieku dane do bazy LIS. Co więcej, wśród personelu LIS byli i są także polscy obywatele, którzy aktywnie przyczyniali do realizowania głównej misji tej instytucji, zajmując się prowadzeniem badań porównawczych opartych na danych LIS, i dotyczących szeroko problematyki gospodarczo-społecznej. Wniesienie opłaty oznaczałoby ponadto uzyskanie przez Polskę statusu pełnoprawnego członka Zarządu LIS. Status ten dałby możliwość naszego udziału w procesie kształtowania kierunków działania LIS w zakresie zarówno sposobu gromadzenia danych jak i ich upowszechniania.

Przewodnicząca
Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN

Prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska